

GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ KİŞİLERİN 6458 SAYILI YABANCILAR VE ULUSLARARASI KORUMA KANUNU’NUN M. 54/1-D HÜKMÜNE GÖRE SINIR DIŞI EDİLMESİ

Deportation of Persons under Temporary Protection According to Article 54/1-d of The Law on Foreigners and International Protection Numbered 6458

Dr. Öğr. Üyesi Esra TEKİN*

ÖZET

Suriye Arap Cumhuriyeti’nde 2011’de başlayan çatışmalar sonucunda Suriye vatandaşları kitlesel olarak sığınma arayışında bulunmuşlardır. Coğrafi olarak yakın olması ve söz konusu dönemde Türkiye’de açık kapı politikasının hâkim olması gerekçeleriyle Suriye vatandaşları özellikle de Türkiye’de sığınma arayışına girişmişlerdir. Bu akınlar sebebiyle Türkiye, 2014 yılında ‘Geçici Koruma Yönetmeliği’ni kaleme almıştır. Yönetmelik, bu kişilerin gerek ülkede kalışını gerek ülkeden çıkışlarında yapılacak işlemleri düzenlemektedir. Bu kişilerin sınır dışı işlemleri ise 6458 sayılı Ya-

---

* Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Milletlerarası Özel Hukuk ABD., e-mail: tekin-esra@outlook.com.tr, ORCID: 0000-0003-0081-9000.

Makale Geliş Tarihi: 22.07.2025

Makale Kabul Tarihi: 08.09.2025

⇒ **Atıf Şekli:** Esra Tekin “Geçici Koruma Kapsamındaki Kişilerin 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun m. 54/1-d Hükmüne Göre Sınır Dışı Edilmesi”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 20/2 (2025):796-823

⇒ Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC 4.0) lisansı ile lisanslanmıştır.

bancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu hükümlerine tabidir. Kanunun m. 54/1-d hükmü gereğince bu kişiler kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturdıkları takdirde haklarında sınır dışı etme kararı alınmaktadır. Bu makalede idareye takdir yetkisi veren bu kavramların yargı kararlarıyla somutlaştırılması amaçlanmaktadır. Özellikle de Türkiye’de herhangi bir adli soruşturmanın ya da kovuşturmanın konusu olan geçici koruma statüsü sahibi kişilerin salt adli vakaya karışmış olduğu gerekçesiyle sınır dışı işlemine konu edildiği kararlar mevcuttur. Bu makale, ceza hukuku bakımından beraat ya da takipsizlik kararı verilmiş olduğu hâlde kişinin sınır dışı işlemine konu olup olamayacağı hususuna açıklık getirmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Geçici Koruma statüsü, sınır dışı, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, idarenin takdir yetkisi, kamu düzeni.

ABSTRACT

As a consequence of the conflicts that commenced in the Syrian Arab Republic in 2011, a substantial number of Syrian nationals sought asylum on a large scale. Syrian citizens predominantly sought asylum in Türkiye, primarily due to its geographical proximity and the implementation of an open-door policy by the Turkish government during the period in question. As a result of these influxes, Türkiye enacted the ‘Temporary Protection Regulation’ in 2014. The Regulation governs both the conditions of stay for these individuals within the country and the procedures to be followed upon their departure. The deportation procedures of these persons are subject to the provisions of the Law on Foreigners and International Protection numbered 6458. In accordance with Article 54/1-d of the Law, individuals may be subject to deportation if they are deemed to pose a threat to public order, public security, or public health. This article seeks to concretize these concepts, which confer discretionary authority upon the administration, by examining relevant judicial decisions. In particular, there are judicial decisions in which beneficiaries of temporary protection in Türkiye have been subjected to deportation proceedings solely on the basis of their involvement in a judicial investigation or prosecution. This article aims to clarify whether an individual may be subjected to deportation proceedings in cases where a decision of acquittal or non-prosecution has been rendered under criminal law.

Keywords: Temporary protection status, deportation, The Law on Foreigners and International Protection, discretionary power of the administration, public order.

EXTENDED ABSTRACT

Since 2011, nationals of the Syrian Arab Republic have sought asylum as a result of the ongoing conflict within their country. In 2014, a Temporary Protection Regulation¹ was enacted to govern the residence and rights of these asylum seekers in Türkiye. It is important to note that these individuals do not hold refugee status under Turkish law. Article 91 of the Law on Foreigners and International Protection² (LFIP) defines these individuals as persons who arrive at Türkiye's borders in mass influx situations. Therefore, these persons may be subject to deportation proceedings differently from Turkish citizens.

According to Article 16 of the 1982 Constitution³ of the Republic of Türkiye, fundamental rights and freedoms may be restricted for foreigners by law in accordance with international law. It should be noted that as deportation is related to the right to physical integrity, its proceedings are also covered by this protection. Therefore, the grounds for deportation are regulated in Article 54 of the LFIP. Deportation is a legal mechanism recognized under international law that permits states to forcibly remove foreigners from their territory. This right derives from the sovereignty of states within their borders. However, this power does not constitute an absolute right granted to States under international law. In other words, the exercise of this power is subject to certain limitations derived from international human rights law. For this reason, Article 55 of the LFIP specifies the categories of foreign nationals who shall not be subject to a deportation order. For instance, a deportation order may not be issued against an individual where there are substantial grounds to believe that they would face the risk of the death penalty, torture, or inhuman or degrading treatment or punishment in the country of return.

The legislator has included a special provision on the deportation of international protection holders. Indeed, they benefit from the minimum protection offered by another country as an alternative to the protection that their country of origin does not or cannot provide. Therefore, pursuant to Article 54/2 of the LFIP, at any stage of international protection procedures, international protection or protection applicants who are leaders, members or supporters of terrorist organisations, or leaders, members or supporters

---

¹ Resmî Gazete (RG) 22.10.2014, 29153.

² RG 11.04.2013, 28615.

³ RG 09.11.1982, 17863.

of interest-based criminal organisations, who pose a threat to public order or public security or public health, or who are considered to be associated with terrorist organisations defined by international institutions and organisations may be deported. Therefore, the grounds for deportation regulated for foreigners are limited for both international protection holders and temporary protection holders.

The interpretation of what constitutes a threat to public order, public security, or public health is largely left to the discretionary authority of the administrative bodies. Undoubtedly, when making deportation decisions concerning applicants for international protection or other forms of protection, the administration must also consider the principle of non-refoulement and its obligations under international human rights law. Judicial decisions serve to concretize the meanings and scope of these abstract concepts. In particular, persons involved in a judicial case are in practice subject to deportation. In practice, deportation proceedings are often initiated while the related criminal case is still pending, meaning that the individuals' guilt has not yet been definitively established. Therefore, a key issue that arises is whether the administration upholds the presumption of innocence, as established in criminal law, when exercising its discretionary authority. This article includes an assessment of whether the administration has exercised its discretionary authority within this scope in a proportionate manner, with particular reference to the decisions of the administrative judiciary. It should be emphasized that the administration must refrain from arbitrary conduct in the exercise of this authority. The first part of this article offers a general examination of the deportation of individuals under temporary protection status. The second part of the article focuses on an analysis of this particular ground for deportation, which grants the administration broad discretionary authority.

GİRİŞ

Türkiye coğrafi konumu sebebiyle yoğun göç akınlarına maruz kalmıştır. Özellikle de Suriye Arap Cumhuriyeti'nde (Suriye) 2011'den beri yaşanan siyasi çalkantılar Suriye vatandaşlarının kitleler hâlinde Türkiye'ye göç etmesine neden olmuştur. Belirtmek gerekir ki bu kitlesel akınlar sonucunda Türkiye'ye gelen Suriye vatandaşları Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) m. 91 kapsamında düzenlenen geçici

koruma statüsüne tâbidirler. 2014'te geçici korumaya ilişkin hususları düzenlemek amacıyla Geçici Koruma Yönetmeliği⁴yürürlüğe girmiştir.

Geçici koruma kapsamında bulunan bu kişiler Türkiye'de yabancı statüsündedir. Temel hak ve hürriyetlerin yabancılar açısından sınırlandırılması 1982 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (Anayasa) m. 16 gereğince ancak uluslararası hukuka uygun olmak kaydıyla kanunla mümkündür. Nitekim sınır dışı da Anayasa m. 19 hükmünde güvence altına alınmış kişi hürriyeti ve güvenliğinin istisnalarındandır. Dolayısıyla yabancıların sınır dışı işlemleri ancak uluslararası hukuka uygun olmak kaydıyla kanunla düzenlenir. YUKK m. 54/1'de hakkında sınır dışı etme kararı alınacak kişiler açıkça belirlenmiştir. Ancak menşe ülkesindeki korumadan faydalanamayıp alternatif olarak Türkiye Cumhuriyetince kendilerine uluslararası koruma statüsü tanınan kişiler genel yabancı kategorisinden farklı olarak değerlendirilmektedirler. Zira bu kişiler menşe ülkelerinde zulme maruz kaldıklarından ötürü sığınma arayışına girişmişlerdir. Dolayısıyla YUKK m. 54/2 bu kişilere ilişkin özel bir hüküm ihtiva etmektedir. Bu hükmüne göre söz konusu kişiler yalnızca terör örgütleriyle iltisaklı oldukları halde ya da kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturdıkları takdirde sınır dışı edilebilmektedirler. Hükmün lafzından bu kişilerin belirtilen sınırlı hâller durumunda sınır dışı edilip edilemeyeceği hususunda da idareye takdir yetkisi verildiği anlaşılmaktadır. Nitekim ilk fıkrada kanun koyucunun sınır dışı sebeplerini saydıktan sonraki ifadesi kesindir; ancak ikinci fıkrada bu kişilerin sınır dışı edilebileceği belirtilerek uygulayıcı idareye takdir yetkisi bahşedilmiştir.

Kamu düzeni, kamu güvenliği ve kamu sağlığı kavramları doğaları gereği tanımlanmamıştır. Bu kavramların içeriği idarenin takdirinde olup somut durum değerlendirmesini gerektirmektedir. Sınır dışına ilişkin bazı kararlar bu kavramların somutlaştırılmasına hizmet edecektir. Geçici koruma statüsü sahibi bir şahıs adli bir vakaya karıştığında farklı süreçlerde ceza hukukunun farklı kavramlarıyla anılmaktadır. Örneğin kişi, şüpheli, sanık ya da hükümlü statülerinden birini haiz olabilir. Belirtmek gerekir ki Anayasa m. 15/2 hükmü gereğince suçluluğu mahkeme kararıyla kanıtlanmadığı sürece kimse suçlu sayılmamaktadır. Bir ceza soruşturmasının ya da kovuşturmasının konusu olan

---

⁴ RG, 22.10.2014, 29153.

geçici koruma statüsü sahibi bir kişinin kamu düzeni veya güvenliğini tehdit ettiği gerekçesiyle ceza yargılaması süreci tamamlanmadan hakkında sınır dışına karar verilmesi mümkün olacak mıdır? Bir diğer ifadeyle idare bu takdir yetkisini kullanırken kişi hakkındaki şüpheden mi yola çıkacak yoksa bu şüphenin yargı tarafından somutlaştırılmasına kadar sınır dışı kararı vermeyecek midir? Söz konusu sorular çalışmamız açısından oldukça önemlidir. Ceza davalarında bazı suçlarda bazen aynı şahıs hem müşteki hem şüpheli olabilmektedir. İdarenin bu takdir yetkisini kullanırken mutlak olarak bir adli soruşturmaya konu olan herkes hakkında sınır dışı kararı alması geçici koruma sahibi bu kişilerin hak arama hürriyetine zarar verebilecek mahiyettedir. Gerçekten de kişi, sınır dışı edilme korkusuyla adli mercilerde hak arama hürriyetinden rahatlıkla istifade edemeyebilecektir. Çalışmamızda takdir yetkisinin uluslararası hukuktan ve insan haklarından doğan sınırları konusunda açıklamalara yer verilecektir. Ayrıca yakın tarihli idare mahkemesi kararlarıyla da sınır dışı işleminin iptali istemli bazı davalara değinilecektir. İlâveten çalışma kamu düzeni kavramını idarenin nasıl yorumladığı hakkında yol gösterici olacaktır.

I. GEÇİCİ KORUMA STATÜSÜ SAHİPLERİNİN SINIR DIŞI EDİLMESİ

Uluslararası korumadan farklı olan geçici koruma, kitlesel olarak sınırlarımıza gelen yabancılara geçici olarak tanınan acil korumadır.⁵

⁵ Doğa Elçin, “Türkiye’de Bulunan Suriyelilere Uygulanan Geçici Koruma Statüsü 2001/55 Sayılı Avrupa Konseyi Yönergesi ile Geçici Koruma Yönetmeliği Arasındaki Benzerlik ve Farklılıklar”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 29/134 (2016): 12; Neşe Baran Çelik, “Türk Hukukunda Uluslararası Koruma Başvurusunda Bulunan veya Uluslararası Korumadan Yararlanan Yabancıların Hak ve Yükümlülükleri”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Özel Sayı 1 (2015): 80; Evrim Uzun, Yabancıların Sınır Dışı Edilmesi (Ankara: Seçkin, 2025), 46; Ayşe Yasemin Aydoğmuş, “Türk Hukukunda Geçici Korumadan Yararlananların Sınır Dışı Edilmesi”, Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, 37/2 (2017): 143; Neva Övünç Öztürk, “Geçici Korumanın Uluslararası Koruma Rejimine Uyumu Üzerine Bir İnceleme”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 66/1 (2017): 206; Rifat Erten, “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Hakkında Genel Bir Değerlendirme”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 19/1 (2015): 44; Nuray Ekşi, “Geçici Koruma Yönetmeliği Uyarınca Geçici Korumanın Şartları, Geçici Koruma Usulü, Sağlanan Haklar ve Geçici Korumanın Sona Ermesi”, İstanbul Barosu Dergisi, 88/6 (2014): 67; Aydoğan Asar, Yabancılar Hukuku (Ankara: Seçkin, 2023), 300; Lale Ayhan İzmirli, “Türkiye’deki Suriyelilerin Hukuki Durumuna İlişkin Bir Değerlendirme”, Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 4/7 (2017): 56.

Bir başka ifadeyle geçici koruma, geri göndermeme ilkesinden dayanağını alan ve yerinde çözüm beklentisinin bulunduğu kalıcı olmayan bir korumadır.⁶ Nitekim 20 Temmuz 2001'de Avrupa Konseyi tarafından kabul edilen Geçici Koruma Yönergesine⁷ (Konsey Yönergesi) göre geçici koruma, kitlesel sığınma akınlarıyla baş edilemediğinde gündeme gelen istisnâî bir usuldür.⁸ Konsey Yönergesinin 4'üncü maddesi gereğince geçici koruma azamî 3 yıl olabilir. Ancak belirtmek gerekir ki Türk hukukunda azamî süreye ilişkin herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Her ne kadar YUKK m. 91 hükmünde geçici korumanın tanımına yer verilmiş olsa da azamî süresine ilişkin açıklama bulunmamaktadır.

Geçici korumanın azamî süresinin yanı sıra geçici koruma statüsü sahiplerinin sınır dışı edilip edilemeyeceğine ilişkin de mevzuatta herhangi bir hüküm mevcut değildir. Uluslararası koruma statüsü sahiplerinin sadece belirli şartlar altında sınır dışı edilebileceği YUKK m. 54/2 hükmünde düzenlenmiştir. Geçici koruma statüsü sahiplerinin sınır dışı edilip edilemeyeceği, şayet sınır dışı edilebilecek iseler hangi sebeplerle sınır dışı edilecekleri (YUKK m. 54/1 ya da YUKK m. 54/2) gibi hususlar kanun koyucu tarafından açıklığa kavuşturulmamıştır.

Anayasa Mahkemesi 11.11.2015'teki kararıyla (K. A. başvurusu) geçici koruma statüsündeki kişilerin sınır dışı edilemeyeceğini hükme bağlamıştır.⁹ Ancak YUKK m. 54/2 hükmü gereğince uluslararası koruma statüsünü haiz kişilerin dahi bazı sebeplerle sınır dışı edilebileceği gerekçesiyle Anayasa Mahkemesinin bu kararı eleştirilere maruz kalmıştır.¹⁰ Doktrinde genel kabul gören görüşe göre bu kişiler geri göndermeme ilkesine riayet edilerek Suriye dışındaki bir ülkeye sınır

---

⁶ Asar, Yabancılar Hukuku, 293.

⁷ European Union, "Council Directive 2001/55/EC of 20 July 2001 on minimum standards for giving temporary protection in the event of a mass influx of displaced persons and on measures promoting a balance of efforts between Member States in receiving such persons and bearing the consequences thereof", OJ L 212, <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2001/55/oj/eng>, (Erişim Tarihi: 01.07.2025).

⁸ Elçin, "Avrupa Konseyi Yönergesi", 11; Vahit Mert Körpe, "Yabancıların Sınır Dışı Edilmeleri ve Gönüllü Geri Dönüş Sistemi" (Yayımlanmamış Doktora Tezi, 9 Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2025), 66-67.

⁹ Anayasa Mahkemesi, K. A. Başvurusu 2014/13044, 11.11.2015, <https://kararlar-bilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/13044>, paragraf 51, (Erişim Tarihi: 02.07.2025).

¹⁰ Aydoğmuş, "Sınır Dışı", 161.

dışı edilebileceklerdir.¹¹ Nitekim Anayasa Mahkemesinin 2015 sonrası kararlarından geçici koruma statüsü sahiplerinin de sınır dışı edilebileceği anlaşılmaktadır.¹² Gerçekten de bu tarihte geçici koruma statüsü sahiplerinin sınır dışı edilmesine ilişkin davalar Anayasa mahkemesine konu olmuştur.

Geçici koruma statüsü sahiplerinin de sınır dışı edilebileceğinin açıklığa kavuşturulmasından sonra bu kişilerin hangi sebeplerle sınır dışı edilebileceği hususunda açıklamalara yer vermek gerekmektedir. Bir başka ifadeyle geçici korumadan yararlanan kişiler, YUKK m. 54/1 hükmünde düzenlenen bentlere dayanarak mı sınır dışı edilecek yoksa bu kişiler de YUKK m. 54/2 kapsamındaki uluslararası koruma statüsü sahipleri gibi değerlendirilerek sadece belirtilen sebeplerle mi sınır dışı işlemine konu edileceklerdir? Daha önce de belirttiğimiz üzere ne YUKK ne de Geçici Koruma Yönetmeliği geçici koruma statüsü sahiplerinin sınır dışı edilmelerine ilişkin hükümler ihtiva etmektedir. YUKK m. 54/2'nin lafzından hükmün sadece uluslararası koruma statüsüne ilişkin olduğu anlaşılmaktadır. Bu sebeple geçici korumanın da bir uluslararası koruma türü olup olmadığı hususunun değerlendirilmesi gerekmektedir. YUKK'un tanımlar başlıklı m. 3/1-(r) hükmü "uluslararası koruma" kavramından ne anlaşılması gerektiğini açıklığa kavuşturmuştur. Bu kapsamda uluslararası korumadan anlaşılması gereken; mülteci, şartlı mülteci veya ikincil koruma statüsü olup geçici koruma bunlar arasında sayılmamıştır. Her ne kadar kitlel olarak ülkemize sığınan bu kişiler uluslararası zeminde korunmaya muhtaç olsa da geçici koruma mahiyeti gereği acil ve kalıcı olmayan bir koruma türüdür. Belirtmek gerekir ki geçici koruma statüsündekilerin sınır dışı edilmesine ilişkin bir hüküm bulunmasa da bu kişiler sınır dışı edilecekse YUKK m. 54/2 kapsamında değerlendirilmeli-

¹¹ Vahit Doğan, Alper Çağrı Yılmaz ve Lale Ayhan İzmirli, Türk Yabancılar Hukuku, (Ankara: Savaş, 2023), 119; Aydoğmuş, "Sınır Dışı", 162; Ekşi, "Geçici Koruma", 82; Nuray Ekşi, "Türkiye'de Bulunan Suriyelilerin Hukuki Statüsü", Legal Hukuk Dergisi, 10/119 (2012), 17.

¹² Bkz. Anayasa Mahkemesi Zouzan Hamdo Başvurusu 2021/3814, 15.01.2025, (Erişim Tarihi: 10.07.2025) <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2021/3814>, paragraf 11. Kararın 11'inci paragrafında "Sınır dışı etme işlemi sonucunda yabancıların gönderileceği ülkede kötü muamele yaşayının ihlal edileceğinin iddia edilmesi hâlinde idari ve yargısal makamlar tarafından söz konusu ülkede gerçek bir ihlal riskinin bulunup bulunmadığı ayrıntılı şekilde araştırılmalıdır." ifadesinin kullanılmış olması Suriyeli geçici koruma statüsü sahibi kişilerin de sınır dışı edilebileceğini göstermektedir.

dirler.¹³ Gerçekten de Suriye'deki mevcut durum göz önüne alındığında bu kişilerin sınır dışı edilmesi hâlinde hukuka aykırı muamelelere maruz kalacakları açıktır. Ayrıca Anayasanın 16'ncı maddesi gereğince yabancıların temel hak ve hürriyetleri ancak kanunla sınırlanabilmektedir. Geçici koruma statüsü sahiplerinin sınır dışı sebeplerine ilişkin mevzuatta hüküm bulunmadığı için, sınır dışı işleminin temel hak ve hürriyetlerden olan kişi dokunulmazlığıyla alâkalı olduğu da göz önünde bulundurularak bu kişilerin kanaatimizce YUKK m. 54/2 hükmü kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir.¹⁴

A. Uluslararası Koruma Statüsü Sahiplerinin Sınır Dışı Edilebilme Sebepleri

YUKK m. 54/2 hükmü kapsamında sınır dışı işlemine konu olacak geçici koruma statüsü sahipleri aynı maddenin 1'inci fıkrasının (b), (d) ve (k) bentlerine göre sınır dışı edilebilecektir. Dolayısıyla bu kişiler “terör örgütü yöneticisi, üyesi, destekleyicisi veya çıkar amaçlı suç örgütü yöneticisi, üyesi veya destekleyicisi” oldukları, “kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturdıkları” ya da “Uluslararası kurum ve kuruluşlar¹⁵ tarafından tanımlanan terör örgütleriyle ilişkili oldukları” takdirde haklarında sınır dışı kararı alınabilecektir.

3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'na¹⁶ göre terör, “cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler

---

¹³ Baran Çelik, “Uluslararası Koruma”, 130.

¹⁴ Elçin, “Avrupa Konseyi Yönergesi”, 41.

¹⁵ Doktrinde bu kurumların NATO, Avrupa Birliği, Birleşmiş Milletler veya Interpol gibi kurumlar olduğu hakkında bkz. Nedime Tuğçe Yiğit, “Yabancıların Türkiye’den Sınır Dışı Edilmesi” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 2018), 75-76.

¹⁶ RG 12.04.1991, 20843 (Mükerrer).

tarafından girilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir.” Dolayısıyla YUKK m. 54/1-(b) ve (k) bentlerinde düzenlenmiş olan sınır dışı sebepleri terörle alâkalı olup; ilgili kanunda bu eylemler suç olarak düzenlenmiştir. Bir diğer ifadeyle bu eylemler, mahkeme kararlarıyla ispat edilebilecek somut durumlardır.¹⁷ Şüphesizdir ki bir kimsenin terör örgütü yöneticisi olması ya da terör örgütleriyle iltisaklı olması ispat edilebilir bir durumdur. Belirtmek isteriz ki terör örgütleriyle iltisaklı kimseler geçici korumaya muhtaç olsa dahi ülkesel egemenlik kapsamında sınır dışı edilmelidir. Zira terör bir toplumun güvenliğini tehlikeye atmaktadır ve hukuken de korunmamalıdır.

Çıkar amaçlı suç örgütü kavramından anlaşılması gereken de belirsizdir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun¹⁸ (TCK) m. 220 hükmünde “suç işlemek amacıyla örgüt kurma” suçu ele alınmıştır. Ancak belirtmek gerekmektedir ki “çıkar amaçlı suç örgütü” kavramı YUKK’un kabul edildiği dönemde hukukumuzda tanımlanmış bir kavram değildir.¹⁹

Öte yandan “kamu düzeni, kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturma” terör örgütleriyle iltisaklı olmaktan farklı olarak soyut kavramlara ve idarenin takdir yetkisine dayanmaktadır. Ayrıca kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı bakımından tehdit oluşturma nasıl yorumlanacağı da belirsizdir.²⁰

B. Hakkında Sınır Dışı Kararı Alınmayacak Yabancılar

YUKK m. 54 kapsamında olsalar dahi haklarında sınır dışı kararı alınmayacak yabancılar YUKK m. 55 hükmünde açıkça belirlenmiştir. Söz konusu hükme göre, YUKK m. 54 kapsamındaki bir kişinin sınır dışı edileceği ülkede ölüm cezasına, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacağı konusunda ciddi emare varsa bu kişi hakkında sınır dışı kararı alınmayacaktır. Ayrıca “geri gönderme yasağı” başlıklı YUKK m. 4 hükmü gereğince de “[b]u Kanun kapsamın-

¹⁷ Melikşah Yasin, “Sınır Dışı Kararlarının Yargısal Denetiminde İspat Sorunları”, Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, 42/2 (2022): 566.

¹⁸ RG 12.10.2004, 25611.

¹⁹ Konu hakkında detaylı değerlendirme için bkz. Gülüm Bayraktaroğlu Özçelik, “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Hükümleri Uyarınca Yabancıların Türkiye’den Sınır Dışı Edilmesi”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 108 (2013): 219-220.

²⁰ Cemre Tüysüz, Türk Hukukunda Yabancıların Sınır Dışı Edilmesi, (İstanbul: On İki Levha, 2023), 130.

daki hiç kimse, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulacağı veya ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatının veya hürriyetinin tehdit altında bulunacağı bir yere gönderilemez.” Hükmün lafzında belirttiği üzere YUKK kapsamındaki tüm yabancılar geri gönderme yasağı kapsamındadır. Zira YUKK m. 91’de geçici koruma düzenlenmiş olduğu için Türkiye’de geçici koruma statüsü sahibi olan Suriyeliler de YUKK m. 4 kapsamındadır. Dolayısıyla bu kişiler, işkenceye veya onur kırıcı muameleye maruz kalacağı ülkeye sınır dışı edilemeyeceklerdir. Nitekim geri gönderme yasağı (*non refoulement*) bir uluslararası teamül kuralı olarak kabul edilmektedir.²¹ Bu kapsamda Suriye’deki siyasi karışıklık ve alt yapı yetersizliği düşünüldüğünde bu kişilerin ancak üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilebilmesi söz konusu olabilir. Şayet kişi üçüncü bir ülkeye de gönderilemiyorsa “insani ikamet izni” ile Türkiye’de kalabilmesi imkân dâhilindedir.²²

Ciddi sağlık sorunları, yaş ve hamilelik durumu nedeniyle seyahat etmesi riskli görülenler hakkında da sınır dışı kararı alınmayacaktır. Aynı şekilde hayati tehlike arz eden hastalıkları için tedavisi devam etmekte iken sınır dışı edileceği ülkede tedavi imkânı bulunmayan kişiler için de sınır dışı şartları gerçekleşmiş olsa dahi sınır dışı kararı alınmayacaktır. Bu kişilere de “insanî ikamet izni” verilir. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetme-

---

²¹ Florentino P. Feliciano, “The Principle of Non-Refoulement: A Note of International Legal Protection of Refugees and Displaced Persons”, *Philippine Law Journal*, 52, (1982): 609; Jean Allain, “The Jus Cogens Nature of non-refoulement”, *International Journal of Refugee Law*, 13/4 (2001): 538; Öztürk, “Geçici Koruma”, 203; Doğa Elçin, “The Principle of non-refoulement A Comparative Analysis between Turkish National Law and International Refugee Law”, içinde *Politics and Law in Turkish Migration*, ed. İbrahim Sirkeci, Doğa Elçin ve Güven Şeker (United Kingdom: Transnational Press London, 2015), 47-48.

²² İnsani ikamet izni hakkında bkz. Esra Tekin, “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’na Göre Yabancıların Türkiye’de İkameti” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014), 110-112; Nuray Ekşi, “Mahkeme Kararları Işığında İnsani İkamet İzni”, *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, 38/2 (2018): 251; Sema Çörtoğlu Koca, “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Uyarınca Yabancıların Türkiye’de İkameti ve Uzun Dönem İkamet İzni-ne İlişkin Değerlendirmeler”, *Ankara Barosu Dergisi*, 2 (2016): 81; Doğa Aydoğan Elçin ve Ogün Erşan Aydınlı, “Yabancıların İnsan Haklarının İhlâlinde Bir Koruma Mekanizması Olarak İnsanî İkamet İzni”, içinde *Ankara Barosu Uluslararası Hukuk Kurultayı 2020*, ed. Bülent Dağsalı, (Ankara: ARCS, 2021): 814-816.

lik²³ (YUKKUY) m. 57/2 hükmü gereğince “insani ikamet izni süresince yabancıнын sağlık durumu takip edilir. Sınır dışı etme engelinin ortadan kalkması halinde insani ikamet izni iptal edilir ve yeni bir karar alınmaksızın sınır dışı etme işlemi tamamlanır.”

Mağdur destek sürecinden yararlanmakta olan insan ticareti mağdurları hakkında da sınır dışı edilme sebeplerini taşıyıcılar dahi sınır dışı kararı alınmayacaktır. Bu kişilere “insan ticareti mağduru ikamet izni” verilmektedir.²⁴ Belirtmek gerekir ki, insan ticareti küresel bir suçtur²⁵. Bu kapsamda devlet, bu suçla mücadele kapsamında insan ticareti mağdurlarına YUKK’daki şartları sağlamaları hâlinde insan ticareti mağduru ikamet izni verecektir.

Tedavileri tamamlanıncaya kadar, psikolojik, fiziksel veya cinsel şiddet mağdurları hakkında da sınır dışı kararı alınmayacaktır. Bu kişilere de sınır dışına engel olan durumlar ortadan kalkıncaya dek “insanî ikamet izni” verilmektedir.

Bu sebeplerin dışında ele alınması gereken hususlar Anayasa m. 90/5 hükmü gereğince Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalardır. Sınır dışı işlemi temel hak ve hürriyetleri sınırlamaktadır. Dolayısıyla sınır dışı işlemine güvence olarak usulüne göre yürürlüğe konmuş anlaşmalar da kanun hükmündedir. Somut olayda bazen kişinin sınır dışı edilmesi Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin²⁶ çeşitli maddelerini ihlâl edebilecektir. Örneğin, Sözleşmenin 8’inci maddesi

²³ RG 17.03.2016, 29656.

²⁴ İnsan ticareti mağduru ikamet izni hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Ayşe Yasemin Aydoğmuş, “Yabancılar Hukukunda İnsan Ticareti ile Mücadele”, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 9/2 (2021): 326 vd.

²⁵ İnsan ticareti suçu hakkında detaylı bilgi için bkz. Çetin Arslan, “İnsan Ticareti Suçu”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 53/4 (2004): 27.

²⁶ 04.11.1950 tarihli İnsan Hakları ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşme (Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, ETS No. 005, Rome-AİHS)’nin (04.11.1950 tarihinde Roma’da imzaya açılmış ve 03.09.1954 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye, Sözleşmeyi 04.11.1950 tarihinde, Ek Protokolü (Ek 1 No’lu Protokolü) 20.03.1952 tarihinde imzalamıştır. İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Koruma Sözleşmesi ve Buna Ek Protokolün Tasdiki Hakkında Kanun için bkz. RG, 19.03.1954, S. 8662. Metinlerin resmi Türkçe çevirisi aynı tarihli RG’de yayımlanmıştır. Onay belgeleri, 18.05.1954 tarihinde tevdi edilmiş ve metinler aynı tarihte Türkiye bakımından yürürlüğe girmiştir.

özel ve aile hayatına saygı hakkını düzenlemiştir. Sınır dışı edilecek kişinin, sınır dışı edileceği ülkede aile yaşamının zedelenmesi somut olayda açıksa sınır dışı işlemi Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşma hükmüne aykırılık teşkil edecektir.²⁷ Dolayısıyla her ne kadar bir devlet kendi ülke topraklarında ülkesel egemenliği haiz olsa da bir kişinin sınır dışı edilmesi temel hak ve hürriyetlerini ihlâl ediyorsa Türkiye sınır dışı kararının gereğini yerine getirmemelidir. Nitekim sınır dışı, sonuçları oldukça ağır olan bir idarî işlemdir.

II. YUKK m. 54/1-(d) KAPSAMINDA SINIR DIŞI

Geçici koruma statüsü sahibi Suriyelilerin Türkiye'den sınır dışı edilme sebeplerinden biri de YUKK m. 54/1-(d) hükmünde belirtilmiş olan kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturmaları hâlidir. Söz konusu kavramlar nitelikleri gereği tanımı bulunmayıp idareye takdir yetkisi veren kavramlardır²⁸. Bir geçici koruma statüsü sahibinin hangi hâllerde kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturacağının açıklığa kavuşturulması gerekmektedir.

A. Kamu Düzeni, Kamu Güvenliği ve Kamu Sağlığı Kavramları

Kamu düzeni, toplumun barış, güven ve gelişme içinde yaşamını idame ettirmesi durumudur.²⁹ Kamu düzeninin kesin bir tanımı bulunmamakla birlikte bu kavram, değişmez bir kavram da değildir.³⁰ Zira kamu düzeni kavramı zaman ve mekâna göre farklılık göstermektedir. Bireyler tehlikelerden uzak ve güvenliğin sağlanmış olduğu bir toplumda yaşama arayışındadırlar. Bir diğer ifadeyle bireyler, can ve mal gü-

---

²⁷ Sınır dışı işlemlerinde aile yaşamına saygı hakkının zedelenmesine ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kriterleri hakkında detaylı inceleme için bkz. Aslı Bayata Canyaş, "Sınır Dışı Etme İşlemi ve Aile Yaşamına Saygı Hakkı: Çatışan Menfaatler ve Esas Alınan Ölçütler", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 14/56 (2023): 177-203.

²⁸ Belirsiz kavramların her zaman idareye takdir yetkisi vermediğine ilişkin değerlendirme için bkz. Tüysüz, Sınır Dışı, 130-133.

²⁹ Bahtiyar Akyılmaz, Murat Sezginer ve Cemil Kaya, Türk İdare Hukuku (Ankara: Seçkin 2020), 578.

³⁰ Hande Sena Tabak, "İdare Hukuku Açısından Ekolojik Kamu Düzeni" (Yayımlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2025), 59.

venliklerinin temin edilmiş olduğu düzen ortamında yaşamayı tercih etmektedirler.³¹ Bu düzen ortamının sağlanabilmesi için sağlıklı bir ortamın varlığı ve huzur bozan davranışların da önlenmesi şarttır.³²

Temel hak ve hürriyetler yalnızca bir düzen içerisinde kullanılabileceği için idare, gerektiğinde bireylerin temel hak ve özgürlüklerini sınırlandırabilmektedir.³³ Kamu düzeninin sağlanması için bir yandan temel hak ve hürriyetler sınırlanırken öteki yandan temel hak ve hürriyetlerin kullanılabileceği hukukî düzen tesis edilmektedir.³⁴ Kamu düzeni, umumî yerlerde ve umuma açık yerlerde toplumun ve kişilerin güvenlik, sağlık ve esenlik içinde yaşamlarının tesis edilmesidir.³⁵

Kamu düzeni toplumun huzuru için alınması gerekli güvenlik, sağlık, dirlik ve esenlik önlemlerinin tümünü ihtiva etmektedir.³⁶ Dirlik ve esenliğin kapsamına toplumda huzur ile düzeni bozabilecek her eylem veya olay dâhildir.³⁷ Zira kamunun dirlik ve esenliğini zedeleyen olaylar önü alınmadığı takdirde kamu güvenliğini tehdit edebilmektedir.³⁸ Bu açıklamalardan da anlaşıldığı üzere kamu düzeni kavramı oldukça geniş olup kamu güvenliği ve kamu sağlığıyla iç içe geçmiştir.

Anayasa Mahkemesinin bir yıl arayla kamu düzeni kavramını farklı tanımlamış olması bu kavramın zamana göre değişiklik gösterdiğinin ve oldukça soyut olduğunun kanıtı niteliğindedir.³⁹ Gerçekten, Anayasa

³¹ Hülya Çelik Şeşen, Kamu Düzeni Kavramının Dirlik ve Esenlik Unsuru (Ankara: Seçkin 2018), 15.

³² Sebahattin Naçar, Kamu Düzeninin Unsuru Olarak Genel Sağlığın Korunması (Ankara: Seçkin 2023), 29-30.

³³ Çelik Şeşen, Kamu Düzeni, 15.

³⁴ Çelik Şeşen, Kamu Düzeni, 16.

³⁵ Halil Kalabalık, İdare Hukuku Dersleri (İstanbul: Değişim 2004), 36; Çelik Şeşen, Kamu Düzeni, 16; Metin Günday, İdare Hukuku (Ankara: İmaj Yayınevi 2011), 290.

³⁶ Çelik Şeşen, Kamu Düzeni, 17.

³⁷ Çelik Şeşen, Kamu Düzeni, 17.

³⁸ Çelik Şeşen, Kamu Düzeni, 17.

³⁹ İlk karara göre kamu düzeni, “kesinlik taşımayan, yoruma muhtaç, kişilerin bakış açısına göre farklılık gösteren kelimelerden oluşmayıp aksine anlamı uygulamalar yoluyla belirilmiş, hukuk ve anayasa diline girmiş bir kavram”dır. İkinci kararda ise, kavramın soyut bir kavram olduğunu bu sebeple uygulayıcıların kişisel görüş ve anlayışlarına göre genişleyebileceğini, öznel yorumlara elverişli olduğunu bu nedenle keyfiliğe varabilir çeşitli aşamalı uygulamalara neden olabilecek olduğu ifade edilmiştir: Çelik Şeşen, Kamu Düzeni, 17-18 naklen.

Mahkemesinin kullandığı ifadelerle kamu düzeni, soyut ve öznel yorumlara yol açabilecek mahiyettedir. Özetle kamu düzeni, zaman, mekân ve siyasal ve toplumsal koşullardan etkilenen toplumsal yaşamın devamlılığı için gerekli olan kurallar bütünüdür.⁴⁰ Kamu düzeninin klasik unsurları arasında kamu güvenliği ve kamu sağlığı bulunmaktadır. Dolayısıyla kamu düzeni için kamu güvenliği ve kamu sağlığını kapsayan bir kavramdır ifadesini kullanmak yanlış olmayacaktır.

Kamu güvenliği kavramından anlaşılması gereken, kişinin veya toplumun can ve mal güvenliğinin tehlikede olmaması yani güvende olması durumudur.⁴¹ Ancak belirtmek gerekir ki bireylerin teker teker güvenliğini sağlamanın yanı sıra toplumun veya toplumu oluşturan bireylerin güven ortamında yaşamalarını sağlamak amacıyla yapılan faaliyetler kamu güvenliği unsurunu oluşturmaktadır.⁴² Trafik önlemleri veya ateşli silahların kullanımının kısıtlanması gibi önlemler kamu güvenliğini tesis etmeyi amaçlamaktadır.⁴³

Kamu sağlığı ise toplumun sağlığının korunmasına ya da daha iyi hâle getirilmesine ve bu toplumu oluşturan kişilerin bulaşıcı ve salgın hastalıklardan korunmasına ilişkin bir kavramdır.⁴⁴ Kamu sağlığı da teker teker bireylerin sağlığına kavuşturulması anlamına gelmeyip, toplumsal olarak sağlıklı şartların oluşturulması ile toplumun salgın ve bulaşıcı hastalıklardan korunması anlamına gelmektedir.⁴⁵

Sonuç olarak, kamu düzeni, kamu güvenliği ve kamu sağlığı kavramları doğaları gereği soyut ve belirsiz kavramlardır. Bu kavramların içeriği zaman, mekân ve siyasî mülâhazalardan etkilenecek mahiyettedir. Dolayısıyla bu kavramların somutlaştırılması konusunda idarenin takdir yetkisinin varlığından söz etmek doğru olacaktır. Zira Anayasa Mahkemesi farklı dönemlerdeki kararlarında söz konusu kavramları farklı şekilde tanımlamışlardır.

---

⁴⁰ Çelik Şeşen, Kamu düzeni, 18.

⁴¹ Tabak, "Ekolojik Kamu Düzeni", 60.

⁴² Çelik Şeşen, Kamu Düzeni, 19-20.

⁴³ Çelik Şeşen, Kamu Düzeni, 20.

⁴⁴ Kemal Gözler ve Gürsel Kaplan, İdare Hukuku Dersleri (Bursa: Ekin Yayınları, 2018), 525.

⁴⁵ Çelik Şeşen, Kamu Düzeni, 20.

B. İdarenin Takdir Yetkisi

İdarenin takdir yetkisi, kanunun temel amaç ve ilkeleri ortaya koyduğu alanlarda, bu amaçların gerçekleştirilmesi için yasal sınırlar içerisinde en makul sonuca ulaşılmasında kullanılan yetki olarak tanımlanmaktadır.⁴⁶ Bir diğer ifadeyle takdir yetkisi, idareye bir işlemi yapıp yapmamak ve işlemin içeriğini belirleme konusunda “norm koyma yetkisi” bahsetmektedir.⁴⁷ Gerçekten de kamu düzeni, kamu güvenliği ve kamu sağlığı kavramlarının muğlak olması idarenin bu belirsiz kavramların içeriğini belirleme hususunda takdir yetkisini haiz olduğunu açıkça göstermektedir.

Şüphesizdir ki takdir yetkisi kavramı “keyfiyet” anlamına gelmemektedir. Zira takdir yetkisinin kullanılması idarenin kanuniliği ilkesinden sapma veya bu ilkenin bir istisnası olarak yorumlanmamalıdır.⁴⁸ Bunun aksine takdir yetkisi, adaletin tesisi açısından temel bir yaratıcılık kaynağı olarak değerlendirilmelidir.⁴⁹

Takdir yetkisi genel olarak belirlenebilecek, kesin ve net bir kavram olmayıp bu yetkinin sınırlarını ve kullanılış şartlarını her somut olayın özelliği ortaya koyacaktır.⁵⁰ Teorik olarak birtakım somut kriterler belirlemek mümkün olsa dahi bu kriterlerin de ötesinde somut olayın verileri ile idarenin dayandığı yasal dayanaklar bu takdir yetkisinin hukuka uygun bir şekilde kullanılıp kullanılmadığının tespitinde nihai belirleyici hususlar olacaktır.⁵¹

C. Takdir Yetkisinin Sınırları

Takdir yetkisinin mutlak bir yetki olmadığı gerçeğinden hareketle bu yetki sınırlar dâhilinde kullanılmalıdır. Bir diğer ifadeyle bu yetki, Anayasa, kanunlar ve uluslararası anlaşmalarla belirlenen sınırlar

---

⁴⁶ Nilay Arat Özkaya, Türk İdare Hukuku'nda İdarenin Hukuk Sınırları İçinde Hareket Serbestisi “Takdir Yetkisi” ve Bunun Sınırları Üzerine Bir İnceleme (İstanbul: Beta, 2015), 3.

⁴⁷ Turan Güneş, Türk Pozitif Hukukunda Yürütme Organının Düzenleme Yetkisi (Ankara: Sevinç Matbaası, 1965), 86.

⁴⁸ İsmet Giritli, Türk Devlet Şûrası İçtihadlarına Göre İdarenin Yetkisini Saptırması (İstanbul: İsmail Akgün Matbaası, 1957), 69.

⁴⁹ Arat Özkaya, Takdir Yetkisi, 12.

⁵⁰ Arat Özkaya, Takdir Yetkisi, 11.

⁵¹ Arat Özkaya, Takdir Yetkisi, 11-12.

çerçevesinde kullanılmak zorundadır. İdare bu yetkisini kullanırken kamu yararını dikkate almak zorundadır. Nitekim idari yargı da idarenin takdir yetkisini kullanırken hukuka uygun davranıp davranmadığı hususunu denetlemektedir. Anayasa m. 125 hükmünde açıkça belirtildiği üzere idarenin eylem ve işlemleri yargı denetimine tâbidir. Bu denetleme bir yerindelik denetimi olmayıp hukukîliğe ilişkin bir değerlendirme olacaktır. Ancak idarenin keyfiyete dayanan haksız veya ölçülü olmayan kararları yargı denetimi sonucunda iptal edilebilir.⁵² Bir diğer ifadeyle idarenin takdir yetkisi kapsamında almış olduğu karar, kamu yararı amacına uygun, elzem ve orantılı olmalıdır. İdarenin aldığı kararları somut gerekçelere dayandırmaması kamuoyunda şeffaflık ve hesap verilebilirlik sorunlarına yol açabilecektir.⁵³

Anayasa m. 90/5 hükmü gereğince usulüne göre yürürlüğe konmuş temel hak ve hürriyetlere ilişkin uluslararası anlaşmalar kanun hükmündedir. Dolayısıyla idare bu takdir yetkisini kullanırken Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşma hükümleri gereğince sınır dışı işlemine karşı getirilen güvenceleri ya da YUKK ile sağlanan güvenceleri göz önünde bulundurmamakla yükümlüdür. Nitekim sınır dışı işlemlerine karşı Anayasa Mahkemesine yapılan bireysel başvurularda değerlendirilen başlıklar idarenin bu yetkiyi kullanırken dikkate alması gereken hakların çerçevesini çizmektedir. Gerçekten de sınır dışı işlemi ağır hukukî sonuçları olan bir işlemdir. Bu sebeple idare bu kavramları belirleme hususundaki takdir yetkisini kullanırken somut gerekçelere dayanmalıdır. Aksi takdirde bu yetkinin kullanımı hukuka aykırı olacaktır.

Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru kararlarında sınır dışı işleminin hukukîliği gerek ulusal gerek uluslararası hukuk perspektifinden ele alınmaktadır. Söz konusu başlıklar idarenin bu kavramları belirlemede takdir yetkisinin sınırlarını çizmeye yardımcı olacaktır. Ulusal mevzuat kapsamında ele alınan ilk husus YUKK m. 4 kapsamındaki geri gönderme yasağıdır. Daha önce de ifade edildiği üzere bu yasak, uluslararası hukukta bir teamül kuralı olarak kabul edilmektedir. Ulusal mevzuat kapsamında değerlendirilen bir diğer husus

---

⁵² Arat Özkaya, Takdir Yetkisi, 37 vd.

⁵³ Türk vatandaşlığının kazanılmasında İdarenin Takdir Yetkisi Hakkında detaylı bilgi için bkz. Ayşe İclal Ümit, "Türk Vatandaşlığının Kazanılmasında İdarenin Takdir Yetkisi" (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2024), 33 vd.

da YUKK m. 55 kapsamındaki hakkında sınır dışı kararı alınmayacak yabancılar hükmüdür. Yine Anayasa m. 41 hükmünde düzenlenmiş olan kişi dokunulmazlığı da kararlarda sıklıkla tartışılmıştır. Yabancıların temel hak ve hürriyetine getirilen sınırlamaların Anayasa m. 16 hükmünde belirtildiği üzere kanunî olması gerekmektedir.

Uluslararası mevzuata ilişkin değerlendirmelerde ise Anayasa Mahkemesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi m. 2 hükmünde düzenlenmiş olan yaşam hakkını geri gönderme yasağı kapsamında ele almıştır. Yine Mültecilerin Hukukî Durumuna Dair 1951 tarihli Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin⁵⁴ (Cenevre Sözleşmesi) m. 33 hükmü geri gönderme yasağını ele almış olup; Türkiye de bu Sözleşmeye taraftır. AİHS m. 3'te düzenlenmiş olan işkence yasağı da geri gönderme yasağı kapsamında Anayasa Mahkemesinin değerlendirdiği kriterlerdendir. Belirtmek gerekir ki AİHS m. 6 da sınır dışı işlemlerinde önem taşıyan haklardan biridir. Örneğin bir kişinin sadece adli bir vakaya mağdur olarak dahi karışmış olması hâlinde idare, kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından tehdit oluşturduğu gerekçesiyle geçici koruma statüsü sahibini sınır dışı etme kararı alırsa bu tutum, söz konusu kişilerin Türkiye'de mağdur olduklarında dahi adlî mercilere başvurmalarını engeller. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruları değerlendirirken dikkate aldığı ulusal ve uluslararası mevzuat hükümleri idareye bu soyut kavramların içeriğini belirleme hususunda yol gösterici niteliktedir. Zira idare, sadece basit bir şüpheye dayanarak bu denli ağır sonuçları olan bir işleme hükmetmemelidir. Örneğin karşılıklı hakarete ilişkin bir ceza davasının konusu olan bir yabancı henüz ceza davası kesinleşmeden sınır dışı işlemine konu olmamalıdır. Ayrıca sınır dışı edilecek kimsenin AİHS m. 8 kapsamında özel hayat ve aile hayatına saygı hakkı da dikkate alınmalıdır. Konunun daha da somutlaşabilmesi için bazı yargı kararlarına yer vermekte fayda vardır.

D. Yargı Kararları

Göç İdaresi, geçici koruma statüsü sahipleri hakkında tahdit kodları alabilmektedir. Böyle bir durumda Göç İdaresi adlî vakaya karışan her geçici koruma statüsü sahibi hakkında ceza hâkimi gibi bir değerlendirme mi yapacaktır? Yoksa başlatılan bu soruşturmaya dayanarak

---

⁵⁴ RG 05.09.1961, 10898.

kamu düzeni veya güvenliği açısından tehdit oluşturduğu gerekçesiyle yabancı hakkında tahdit kodu girişi mi yapacaktır? Sınır dışı etme kararları değerlendirildiğinde mahkûmiyet hükmü verilmesine gerek olmaksızın kişi hakkında soruşturma başlatılmış olmasının sınır dışı etme kararının alınmasına yeterli olduğu kanaatine ulaşılmıştır. Örneğin, Bursa 1. İdare Mahkemesi'nin vermiş olduğu bir kararda⁵⁵, idarenin takdir yetkisini kullanırken ceza mahkemelerinden gelecek kararla bağlı olmadığı belirtilmiştir. Mahkeme kararında şu ifadelerle yer vermiştir: *"...işlemin sebep unsurunu oluşturan maddi veya hukuki olgunun, yabancının kamu düzeni ve güvenliğini ihlal eden suç eyleminin varlığı ve bunun yargı kararıyla veya somut maddi deliller ile belirlenmiş olması değil, yabancının kamu düzeni ve güvenliği açısından yakın veya uzak tehdit oluşturduğuna dair haklı, kabul edilebilir ve makul şüphe olgusu olduğu dikkate alındığında, ilgili hakkında yapılan değerlendirme neticesinde oluşan makul şüphe olgusu, sınır dışı etme kararının tesisi için yeterli nitelikte bulunmaktadır."*

Bir başka karar⁵⁶, Türk vatandaşı bir kadının "Bizler geçinemiyoruz, muz alamıyoruz ancak Suriyeliler muz alabiliyor." şeklindeki ifadesi üzerine bir sosyal paylaşım uygulaması olan Tiktok'ta bazı Suriyelilerin muz yiyerek fotoğraflar paylaşmak suretiyle başlattıkları akımla ilgilidir. Sınır dışı edilme kararı alınan şahıs, bu akıma katılan kişilerden olup, hakkında TCK'nın m. 216 hükmü kapsamında "halkı kin ve düşmanlığa tahrik" suçundan adli işlem başlatılmış ve kişi hakkında YUKK m. 54/1-(d) hükmü uyarınca İzmir İl Göç İdaresi Müdürlüğü'nce sınır dışı etme kararı verilmiştir. İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı bahse konu suçun somut olayda oluşmadığı gerekçesiyle kovuş-

---

⁵⁵ Bursa 1. İdare Mahkemesi, E. 2022/1313, K. 2022/1338, T. 06.12.2022 (Yayımlanmamış karar). Uyuşmazlıkta; davacı hakkında Bursa Çekirge Polis merkezi amirliğinin 2022/2491 sayılı dosyası ile tehdit ve yağma suçlarından adli işlem başlatıldığı, davacı ile şikâyetçi arasında alacak verecek meselesi yüzünden anlaşmazlık yaşanması üzerine davacının tehdit ve yağma suçlarından şikâyet edilmesi üzerine bu kapsamda adli işlem başlatılmış olduğu anlaşılmaktadır. Belirtilen maddi ve hukukî durum karşısında, davalı idarenin, davacının kamu düzeni veya kamu güvenliği için tehdit oluşturduğu yönündeki değerlendirmesinin haklı ve geçerli bir sebebe dayandığı anlaşıldığından, Devletin hükümlerlik yetkisi kapsamında, bu gerekçe ile sınır dışı edilmesine ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

⁵⁶ İzmir Bölge İdare Mahkemesi 6. İdari Dava Dairesi, E. 2023/1697, K. 2023/2128, T. 26.09.2023.

turmaya yer olmadığına karar⁵⁷ vermiştir. İdare Mahkemesince, olayda, gerek soruşturma dosyasındaki beyanlar gerekse İzmir Cumhuriyet Başsavcılığının kovuşturmaya yer olmadığı kararı birlikte değerlendirildiğinde, davacının eyleminin halkı kin ve düşmanlığa tahrik etme, yöneltme suçunun unsurlarını taşımadığı anlaşıldığından, yaşı itibarıyla sosyal medyadaki paylaşımının ilgi çekmek ve beğeni toplamak amacıyla yapıldığı kanaatine varılmış, davacının ülkemizde bulunmasının kamu güvenliği ve kamu düzeni açısından sakıncalı olduğuna dair başkaca tespit de dosyaya sunulmadığı görüldüğünden, işbu davaya konu sınır dışı işleminde hukuka uygunluk bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.⁵⁸ Dolayısıyla sınır dışı işlemi hukuka uygun bulunmadığı gerekçesiyle iptal edilmiştir. Davacı 13.09.2022’de davalı idareye başvuru yaparak yeniden geçici koruma kapsamına alınmayı talep etmiş, kendisiyle mülakat yapılmış ve 23.09.2022 tarihli mülakat raporuyla davacının talebi olumsuz olarak değerlendirilmiştir. Davalı idare, kişinin bu eyleminin toplumsal barışı ve huzuru sarstığı ve bunun Geçici Koruma Yönetmeliği m. 8/1-(e) hükmü kapsamında bulunduğu gerekçesiyle davacının talebini reddetmiştir. Söz konusu hüküm geçici koruma kapsamına alınmayacak yabancılara ilişkin olup, “[c]iddi bir suçtan *mahkûm* olarak topluma karşı tehdit oluşturabileceği değerlendirilenler ile milli güvenlik, kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından tehlike oluşturduğu değerlendirilenler”i de kapsamına almaktadır. Davacı idarenin bu kararına karşı, idare tarafından alınan kararın gerekçesinin tebliğ evrakında belirtilmediği, işlemin gerekçesi olarak Geçici Koruma Yönetmeliğinin 8. maddesi gösterilmiş ise de, davacının başvurusunun ret sebebinin bilinmediği, ailesiyle uzun süredir Türkiye’de yaşamaya devam etmekte iken aile birliğinin parçalanması ve dağılması anlamına gelebilecek kararda hiçbir gerekçeye yer verilmediği ve mevzuata atıfta bulunulmadığı, mevzuat idareye takdir yetkisi bırakmış ise de, idarenin bu takdirini kullanmada sınırsız ve yargı tarafından denetlenemez bir keyfiliğe sahip olmadığı, bir hukuk devleti olan ülkemizde idarenin her türlü işleminde olduğu gibi bu kararın da yargısal denetime açık

---

⁵⁷ İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı, Soruşturma No. 2021/143553, Karar No. 2021/86056, T. 01.12.2021.

⁵⁸ İzmir 1. İdare Mahkemesi, E. 2022/2200, K. 2023/848, T. 06.04.2023 (Yayımlanmamış karar).

olduğu, davacının sınır dışı edilmesi kararının mahkemece iptal edildiği, istinafa konu mahkeme kararının kendi içinde çeliştiği, mahkemenin gerekçeli kararının detaylandırılmadığı, gerekli araştırma yapılmadan hukuka ve hakkaniyete aykırı olarak verildiği gerekçeleriyle istinaf yoluna başvurmuştur. Ancak İzmir Bölge İdare Mahkemesi istinaf talebini oyçokluğuyla reddetmiştir. Karşıt oy kullanan mahkeme üyesinin açıklamalarında takdir yetkisine ilişkin önemli ifadelere yer verilmiştir. Söz konusu üyeye göre, “davacının sosyal medya paylaşımlarının “halkı kin ve düşmanlığa tahrik etme” suçu kapsamında yeterli suç şüphesi taşıyamaması nedeniyle ceza soruşturması sonucunda kovuşturmayaya yer olmadığına karar verildiği, aynı eylem nedeniyle sınır dışı edilmesi işleminin de kesinleşmiş bir yargı kararıyla paylaşımların içeriğinin davacının durumunu kamu güvenliği ve kamu düzeni açısından sakıncalı hale getirmediğinin kabul edildiği de görülmekle birlikte; davacının sosyal medyada paylaşımları nedeniyle bir mahkumiyetinin bulunmadığı, söz konusu fiilinin topluma karşı tehdit oluşturabilecek niteliğinin olmadığı gibi salt bu paylaşımlarının milli güvenlik, kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından tehlike oluşturduğunun kabulüne olanak bulunmadığı, davalı idarece bu yönde sosyal medya paylaşımı dışında davacıya ilişkin başkaca herhangi bir belirleme yapılmadığı, bu nedenle durumunun Yönetmeliğin 8/1-(e) bendi kapsamında değerlendirmesinin hukuksal olarak geçerli ve yeterli nedenlerinin bulunmadığı görüldüğünden; dava konusu işlemin “neden ve konu” bakımından hukuka aykırı olduğu, aksi yönde verilen başvuruya konu kararda hukuksal isabet bulunmamaktadır.”

Kanaatimizce karşıt oyda belirtildiği üzere idarenin takdir yetkisine ilişkin kararları birbiriyle çelişmektedir. Nitekim kişinin ailesi Türkiye’de yaşamaktadır AİHS m. 8 kapsamında kişinin aile hayatı da kararda dikkate alınmamıştır. Ayrıca Yönetmeliğin söz konusu hükmünde “[c]iddi bir suçtan mahkûm olma” ifadesi kullanılmış olup, somut olayda mahkûmiyet söz konusu değildir.

Ancak İzmir 1. İdare Mahkemesi⁵⁹’nin bir başka kararına ilişkin olayda, Suriye uyruklu davacı 02.03.2022’de geçici koruma statüsüne ilişkin kimliğini güncelleme amacıyla Veri Güncelleme Merkezine gelmiş ve hakkında yapılan UYAP Sorgulamasında, İzmir 47. Asliye

---

⁵⁹ İzmir 1. İdare Mahkemesi, E. 2022/673, K. 2022/1776, T. 12.10.2022 (Yayımlanmamış karar).

Ceza Mahkemesinde “kasten yaralama” suçundan hakkında adli işlem başlatıldığı tespit edilmiş ve bunun akabinde kamu düzeni ve kamu güvenliği açısından tehdit oluşturduğu gerekçesiyle İzmir Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğüne YUKK m. 54/1-(d) kapsamında sınır dışı edilmesine karar verilmiştir. Davacı bu işlemin iptalini talep etmiştir. Kasten yaralama sebebiyle açılan davada “*her ne kadar mağdur sanık hakkında silahla kasten yaralama suçundan kamu davası açılmış olsa da, sanığın atılı suçu işlediğine dair cezalandırılmasına yeter derecede kesin, inandırıcı ve her türlü şüpheden uzak delil elde edilemediği..*” gerekçesiyle davacı hakkında beraat kararı verilmiştir.⁶⁰ Bu sebeple dava konusu sınır dışı işleminin sebep unsuru ortadan kalkmış ve davacının kamu düzeni açısından tehdit oluşturabilecek başka bir bilgi ve belgenin bulunmadığı sebebiyle sınır dışı işlemi idare mahkemesince iptal edilmiştir. Bir başka ifadeyle idare mahkemesi kamu düzeni değerlendirmesi yaparken ceza mahkemesince verilen beraat kararını dikkate almıştır. Yine söz konusu davacı Yönetmeliğin m. 8/1-(e) hükmü kapsamında geçici korumadan yararlandırılmaması da idare mahkemesince hukuka aykırı bulunmuştur. Bu karar üzerine İzmir Valiliği, Bölge İdare Mahkemesine istinaf başvurusunda bulunmuştur.⁶¹ İstinaf başvurusu reddedilmiştir, bir diğer ifadeyle bölge idare mahkemesi yaptığı incelemeler sonucunda ilk derece mahkemesi kararını hukuka uygun bulmuştur.

Belirtmek gerekir ki aynı mahkeme tarafından aynı yıl içinde verilen iki karar birbiriyle tamamen çelişmektedir. YUKK m. 54/1-(d) kapsamındaki sınır dışı işlemindeki kamu düzeni veya kamu güvenliğini tehdit ile Geçici Koruma Yönetmeliği m. 8/1-(e) kapsamında kişilerin kamu düzeni veya kamu güvenliğini tehdit sebebiyle geçici korumadan yararlandırılmaması farklı amaçlara hizmet etmektedir. Sınır dışı yaptırımları ağır olan bir işlemdir ve Anayasa m. 16 hükmü kapsamında kanuni olmalıdır. Öte yandan bir ülkenin kişiye geçici koruma bahşedip bahşetmemesi ülkesel egemenliğiyle yakın ilişkilidir. Dolayısıyla idarenin kamu düzeni kavramını her maddenin gerçekleştirmeyi amaçladığı menfaate göre yorumlaması savunulabilir ancak kanaatimizce söz konusu iki karar birbiriyle uyumlu değildir. Çünkü, İzmir Bölge Adliye Mahkemesinin bir kararında kovuşturmaya

⁶⁰ İzmir 47. Asliye Ceza Mahkemesi, E. 2021/155, K. 2022/239, T. 24.03.2022.

⁶¹ İzmir Bölge İdare Mahkemesi, 6. İdari Dava Dairesi, E. 2023/163, K. 2023/540, T. 09.03.2023 (Yayımlanmamış karar).

yer olmadığı kararına rağmen kişinin geçici koruma statüsü iptal edilmiştir. Bir diğer kararda ise beraat kararıyla geçici koruma statüsünün yenilenmemesi işlemi idarece iptal edilmiştir.

Konuyu aydınlatmaya yarayacak bir diğer davada, Diyarbakır İl Göç İdaresi Müdürlüğüne işlemlerini yapmak amacıyla başvuran kâğıt toplayıcılıkla geçimini sağlayan Suriye uyruklu bir şahıs, hakkında GöçNet sistemi üzerinden yapılan sorgulamalarda İstanbul Büyükşehir 16. Asliye Ceza Mahkemesinde 2022/1682 esas numarası ile “taşınan eşyayı çekip almak suretiyle hırsızlık” suçundan işlem yapılmış olduğu tespit edilmiştir.⁶² Diyarbakır Valiliğince kişi hakkında YUKK m. 54/1-(d) kapsamında sınır dışı ve 6 ay süreyle idari gözetim kararı alınmıştır. Sınır dışı işleminin iptaline ilişkin bu şahıs, Diyarbakır 1. İdare Mahkemesinde dava açmıştır.⁶³ Davacı, yargılaması devam eden ceza dosyasında sanık olduğundan bir diğer ifadeyle, henüz kesinleşmeyen hükme dayanılarak hakkında verilen sınır dışı kararının hukuka aykırı olduğunu ve Suriye’ye geri döndüğü takdirde can güvenliğinin tehlikede olduğu iddialarını ileri sürmüştür. Ancak mahkeme, oyçokluğuyla davanın reddine karar vermiştir. Azlık oyu kullanan hâkimin gerekçesi çalışmamız açısından oldukça önemlidir. Hâkim gerekçesinde Anayasa m. 16 ve 90/5 hükümlerine atıfta bulunduktan sonra 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi m. 33 hükmündeki geri gönderme yasağına atıfta bulunmuştur. Yine, AİHS m. 2 “herkesin yaşam hakkının yasanın koruması altında olduğu” m. 3’te ise “hiç kimsenin işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamayacağı” hükümlerine de yer vermiştir. Ulusal mevzuata ilişkin ilgili YUKK hükümlerine de atıf yaptıktan sonra, hâkim, davacı hakkındaki kamu davasının henüz sonuçlanmadığını yani hakkında mahkûmiyet kararı bulunmadığını bu sebeple kamu düzeni, kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturduğuna dair so-

⁶² Bağlar İlçe Emniyet Müdürlüğü’nün Tutanağında şu ifadelere yer verilmiştir. “İç İşleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı’nın 25.10.2021 tarih ve 51411 sayılı talimat yazısına istinaden Suriye uyruklu yabancılardan cinsel içerikli suç, hırsızlık, gasp, dolandırıcılık, insan ticareti, kasten yaralama, topluma infial yaratabilecek her türlü suça karışanlar ile mahalde ciddi tepki doğuracak mahiyette eylem içerisinde bulunanlar hakkında yurtdışına çıkışlarını engelleyecek bir kayıtlarının bulunmaması şartıyla kolluk birimlerince düzensiz göç ortak veri tabanına veri girişi yapıldıktan sonra 6458 sayılı YUKK m. 54 kapsamında sınır dışı işlemleri başlatılır.”

⁶³ Diyarbakır 1. İdare Mahkemesi, E. 2023/34, K. 2023/347, T. 11.05.2023 (Yayımlanmamış karar).

mut bir tespit bulunmadığını sonuç olarak, sınır dışı edilmesine yönelik tesis edilen davaya konu işlemin iptal edilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Öte yandan hâkim, davacı hakkında hırsızlık suçunu işlediğinden bahisle açılan kamu davası neticesinde yapılacak yargılama sonunda davacı hakkında mahkûmiyet kararı verilmesi ve bu kararın kesinleşmesi hâlinde davalı idarece davacının durumunu yeniden değerlendirilerek yeni bir işlem tesis edilebileceğinin de açık olduğunu belirtmiştir.

Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru kararları incelendiğinde ise özellikle geri gönderme yasağı kapsamında yaşam hakkının ihlal edildiğine dair kararlara rastlamak mümkündür. Örneğin Ali Elhüse-
yin başvurusunda⁶⁴ DAESH terör örgütüne yönelik yürütülen adlî soruşturma kapsamında başvuru şüpheli olarak ifade vermiş, Kocaeli İl Göç İdaresi Müdürlüğüne YUKK m. 54/1-(d) kapsamında sınır dışı kararı verilmiştir. Gönüllü olarak ülkesine gitmek istediğinden hareketle dava sonucu beklenmeden başvurunun ülkemizden çıkışı sağlanmıştır. İdare mahkemesi Suriye'ye geri dönmesi halinde yaşam hakkının ihlal edileceğine ilişkin değerlendirme yapmamıştır. Anayasa mahkemesi *Abdülkerim Hammud* başvurusuna⁶⁵ atıf yaparak kamu makamlarının başvurunun ülkesine gönüllü olarak geri döndüğüne dair herhangi bir belge sunamadıklarını dikkate alarak başvurunun yaşam hakkının ihlâl edildiğine hükmetmiştir. Zira somut olayda kişi sınır dışı işlemine karşı iptal davası açtıktan bir gün sonra avukatına haber verilmeden davacının ülkeden çıkışı sağlanmıştır.⁶⁶

SONUÇ

Yakın tarihli kararlar değerlendirildiğinde idarenin takdir yetkisinin farklı yorumlandığına ulaşılmaktadır. Ayrıca bazı mahkemeler benzer konulara ilişkin aynı yıl içerisinde dahi farklı kararlara hükmetmişlerdir. Bir hukuk devletinde hukukî güvenlik esastır. Sınır dışı işlemi temel hak ve hürriyetleri ihlâl edebilecek mahiyettedir. Yabancılar için temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılması Anayasa m. 16 hükmünün getirdiği güvenceler kapsamında yapılabilmektedir. Ayrıca Anayasa m. 90/5 hükmü de temel hak ve hürriyetlere ilişkin kanun ve

---

⁶⁴ Başvuru No. 2020/5730, T. 12.06.2024.

⁶⁵ Başvuru No. 2019/24388, T. 02.05.2023, para. 47-62.

⁶⁶ Ali Elhüseyn Başvurusu para. 11-12.

uluslararası anlaşma hükümlerinin farklı olması durumunda uluslararası anlaşma hükümlerine üstünlük tanınması gerektiğini belirtmiştir.

Suriyelilerin kitlesel olarak ülkemizde sığınma arayışı sonucunda Geçici Koruma Yönetmeliği kaleme alınmıştır. Söz konusu yönetmelik gereğince bu kişilere ülkemizde geçici koruma statüsü bahsedilmiştir. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununda yabancıların sınır dışı edilme sebeplerine yer verilmiş olup bu sebepler uluslararası koruma statüsü sahipleri için daha sınırlıdır. Geçici koruma statüsü sahipleri de uluslararası koruma statüsü sahipleri gibi sadece belli sebeplerle sınır dışı edilebilecektir. Bu sebeplerden biri de “kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturma”dır. Belirtmek gerekir ki bu kavramlar muğlak kavramlar olup, içeriklerinin belirlenmesi hususunda idareye takdir yetkisi tanımaktadırlar. Nitekim idare takdir yetkisini kullanırken kamu yararını gözetmelidir. Şüphesizdir ki takdir yetkisi kavramı “keyfiyet” anlamına gelmemektedir. Anayasa m. 125 hükmünde açıkça belirtildiği üzere idarenin eylem ve işlemleri yargı denetimine tabidir. Bu denetleme bir yerindelik denetimi olmayıp hukukîliğe ilişkin bir değerlendirmedir. Özetle, hesap verilebilirlik açısından idare takdir yetkisini kullanırken somut gerekçelere dayanmalıdır.

Ayrıca idare bu takdir yetkisini kullanırken Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşma hükümleri gereğince sınır dışı işlemine karşı getirilen güvenceleri ya da YUKK ile sağlanan güvenceleri göz önünde bulundurmakla mükelleftir. Sınır dışı işlemlerine karşı Anayasa Mahkemesine yapılan bireysel başvurularda değerlendirilen başlıklar idarenin bu yetkiyi kullanırken dikkate alması gereken hakların çerçevesini çizmektedir. YUKK m. 4 hükmünde güvence altına alınan aynı zamanda bir uluslararası teamül kuralı olarak kabul edilen geri gönderme yasağı muhakkak göz önünde tutulmalıdır. AİHS m. 2 hükmünde garanti altına alınmış yaşam hakkı ve AİHS m. 3'te düzenlenmiş olan işkence yasağı da idarenin kamu düzeni, kamu güvenliği ve kamu sağlığı kavramlarını somutlaştırırken ihmal etmemesi gereken hususlardandır. Suriyeli geçici koruma statüsü sahiplerinin çoğunun 2011'den beri ülkemizde yaşıyor olmaları, sosyal hayatlarının ve aile yaşamlarının merkezini Türkiye haline getirmiş olmaları kişi sınır dışı edileceği zaman AİHS m. 8 hükmünün de dikkate alınmasını gerektirmektedir.

Zamana, mekâna ve toplumsal dinamiklere göre değişen kamu düzeni ile kamu güvenliği kavramının somutlaşması amacıyla çalışmamızda bazı kararlara yer verilmiştir. Bir kişi hakkında herhangi bir adli işlem başlatılmış olması idare tarafından YUKK m. 54/1-(d) kapsamında kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturma olarak yorumlanmıştır. İdare mahkemesi kararlarının ceza mahkemesinden çıkacak kararlarla bağlı olup olmadığı hususu çalışmamızda tartışılmıştır. Bazı durumlarda kişi hakkında ceza davasında kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilmesine rağmen kişinin sınır dışı edilmesine karar verilmiştir. Geçici koruma statüsü sahibi bir kişi hakkında ceza davasında beraat kararı verilmiş olmasına rağmen bu kişinin sınır dışı edildiği durumlar söz konusudur. İdare, sınır dışı gibi insan haklarına önemli ölçüde sınır getirecek bir yaptırıma hükmederken oldukça titiz davranmalıdır. Zira sadece adli vakaya karıştığı gerekçeyle kişi hakkında sınır dışı kararı almak hukuka aykırı durumlara neden olabilecektir. Örneğin bir karşılıklı hakaret davasında kişi hem müşteki hem şüpheli olabilir. Böyle bir durumda ceza davasının sonucunu beklemek isabetli olacaktır. Ayrıca her suç kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığını ihlâl edecek nitelikte olmayabilir. Bu kavramların belirginleştirilmesi hususunda idareye takdir yetkisi verilmesinin sebebi idarenin somut olayın gerçeklerini dikkate alması ve kamu yararına hizmet etmesidir, idarenin bu konuda keyfi davranması değildir. Dolayısıyla idarenin değerlendirme yaparken ceza davasının sonucunu beklemesinde fayda bulunduğu kanaatindeyiz.

YAZAR BEYANI	
Mali Destek/Teşekkür Beyanı:	Bulunmamaktadır.
Yazarların Katkıları	Eserin tamamı yazar tarafından kaleme alınmıştır.
Çıkar Çatışması/Ortak Çıkar Beyanı	Yazar tarafından herhangi bir çıkar çatışması veya ortak çıkar beyan edilmemiştir.
Etik Kurul Onayı:	Gerekmemektedir.

KAYNAKÇA

- Akyılmaz, Bahtiyar, Murat Sezginer ve Cemil Kaya. Türk İdare Hukuku. Ankara: Seçkin, 2020.
- Allain, Jean. "The Jus Cogens Nature of non-refoulement". International Journal of Refugee Law. 13/4 (2001): 533-558.
- Anayasa Mahkemesi, K. A. Başvurusu 2014/13044, 11.11.2015, (Erişim Tarihi: 02.07.2025) <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/13044>.
- Arslan, Çetin. "İnsan Ticareti Suçu". Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 53/4 (2004): 19-84.
- Asar, Aydoğan. Yabancılar Hukuku. Ankara: Seçkin, 2023.
- Aydoğmuş, Ayşe Yasemin. "Türk Hukukunda Geçici Korumadan Yararlananların Sınır Dışı Edilmesi". Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni. 37/2 (2017): 141-169.
- Aydoğmuş, Ayşe Yasemin. "Yabancılar Hukukunda İnsan Ticareti ile Mücadele". Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 9/2 (2021): 325-350.
- Canyaş, Aslı Bayata. "Sınır Dışı Etme İşlemi ve Aile Yaşamına Saygı Hakkı: Çatışan Menfaatler ve Esas Alınan Ölçütler". Türkiye Adalet Akademisi Dergisi. 14/56 (2023): 177-203.
- Çelik, Neşe Baran. "Türk Hukukunda Uluslararası Koruma Başvurusunda Bulunan veya Uluslararası Korumadan Yararlanan Yabancıların Hak ve Yükümlülükleri". İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. Özel Sayı 1 (2015): 67-148.
- Doğan, Vahit, Alper Çağrı Yılmaz ve Lale Ayhan İzmirli. Türk Yabancılar Hukuku. Ankara: Savaş, 2023.
- Ekşi, Nuray. "Geçici Koruma Yönetmeliği Uyarınca Geçici Korumanın Şartları, Geçici Koruma Usulü, Sağlanan Haklar ve Geçici Korumanın Sona Ermesi". İstanbul Barosu Dergisi. 88/6 (2014): 65-89.
- Ekşi, Nuray. "Mahkeme Kararları Işığında İnsani İkamet İzni". Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni. 38/2 (2018): 243-283.
- Ekşi, Nuray. "Türkiye'de Bulunan Suriyelilerin Hukuki Statüsü". Legal Hukuk Dergisi. 10/119 (2012): 3-22.
- Elçin Aydoğan, Doğa ve Ogün Erşan Aydın, "Yabancıların İnsan Haklarının İhlâlinde Bir Koruma Mekanizması Olarak İnsanî İkamet İzni". İçinde Ankara Barosu Uluslararası Hukuk Kurultayı 2020, ed. Bülent Dağsalı, 809-835. Ankara: ARCS, 2021.

- Elçin, Doğa, "The Principle of non-refoulement A Comparative Analysis between Turkish National Law and International Refugee Law". İçinde Politics and Law in Turkish Migration, ed. İbrahim Sirkeci, Doğa Elçin ve Güven Şeker, 39-51. United Kingdom: Transnational Press London, 2015.
- Elçin, Doğa. "Türkiye'de Bulunan Suriyelilere Uygulanan Geçici Koruma Statüsü 2001/55 Sayılı Avrupa Konseyi Yönergesi ile Geçici Koruma Yönetmeliği Arasındaki Benzerlik ve Farklılıklar". Türkiye Barolar Birliği Dergisi. 29/134 (2016): 9-81.
- Erten, Rifat. "Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Hakkında Genel Bir Değerlendirme". Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 19/1 (2015): 3-51.
- European Union, "Council Directive 2001/55/EC of 20 July 2001 on minimum standards for giving temporary protection in the event of a mass influx of displaced persons and on measures promoting a balance of efforts between Member States in receiving such persons and bearing the consequences thereof", OJ L 212 (Erişim Tarihi: 01.07.2025), <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2001/55/oj/eng>.
- Feliciano P., Florentino. "The Principle of Non-Refoulement: A Note of International Legal Protection of Refugees and Displaced Persons". Philippine Law Journal. 52 (1982): 598-610.
- Giritli, İsmet. Türk Devlet Şûrası İçtihadlarına Göre İdarenin Yetkisini Saptırması. İstanbul: İsmail Akgün Matbaası, 1957.
- Gözler, Kemal ve Gürsel Kaplan. İdare Hukuku Dersleri. Bursa: Ekin Yayınları, 2018.
- Günday, Metin. İdare Hukuku. Ankara: İmaj Yayınevi 2011.
- Güneş, Turan. Türk Pozitif Hukukunda Yürütme Organının Düzenleme Yetkisi. Ankara: Sevinç Matbaası, 1965.
- İzmirli Ayhan, Lale. "Türkiye'deki Suriyelilerin Hukuki Durumuna İlişkin Bir Değerlendirme". Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi. 4/7 (2017): 43-66.
- Kalabalık, Halil. İdare Hukuku Dersleri. İstanbul: Değişim, 2004.
- Koca Çörtoğlu, Sema. "Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Uyarınca Yabancıların Türkiye'de İkameti ve Uzun Dönem İkamet İznine İlişkin Değerlendirmeler". Ankara Barosu Dergisi. 2 (2016): 42-88.
- Körpe, Vahit Mert. "Yabancıların Sınır Dışı Edilmeleri ve Gönüllü Geri Dönüş Sistemi". Yayımlanmamış Doktora Tezi, 9 Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2025.
- Naçar, Sebahattin. Kamu Düzeninin Unsuru Olarak Genel Sağlığın Korunması. Ankara: Seçkin, 2023.

- Özçelik, Gülüm Bayraktaroğlu. "Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Hükümleri Uyarınca Yabancıların Türkiye'den Sınır Dışı Edilmesi". Türkiye Barolar Birliği Dergisi. 108 (2013): 211-258.
- Özkaya Arat, Nilay. Türk İdare Hukuku'nda İdarenin Hukuk Sınırları İçinde Hareket Serbestisi "Takdir Yetkisi" ve Bunun Sınırları Üzerine Bir İnceleme. İstanbul: Beta, 2015.
- Öztürk, Neva Övünç. "Geçici Korumanın Uluslararası Koruma Rejimine Uyumuna Üzerine Bir İnceleme". Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 66/1 (2017): 201-263.
- Şeşen Çelik, Hülya. Kamu Düzeni Kavramının Dirlik ve Esenlik Unsuru. Ankara: Seçkin, 2018.
- Tabak, Hande Sena. "İdare Hukuku Açısından Ekolojik Kamu Düzeni". Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2025.
- Tekin, Esra. "Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'na Göre Yabancıların Türkiye'de İkameti". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014.
- Tüysüz, Cemre. Türk Hukukunda Yabancıların Sınır Dışı Edilmesi. İstanbul: On İki Levha, 2023.
- Uzun, Evrim. Yabancıların Sınır Dışı Edilmesi. Ankara: Seçkin, 2025.
- Ümit, Ayşe İclal. "Türk Vatandaşlığının Kazanılmasında İdarenin Takdir Yetkisi". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2024.
- Yasin, Melikşah. "Sınır Dışı Kararlarının Yargısal Denetiminde İspat Sorunları". Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni. 42/2 (2022): 561-577.
- Yiğit, Nedime Tuğçe. "Yabancıların Türkiye'den Sınır Dışı Edilmesi". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 2018.

